

ПРОГРАМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

БІОЛОГІЯ І ЕКОЛОГІЯ

10 клас

- 1) Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 10-го класу закл. заг. серед. освіти / Л.І. Остапченко, П.Г. Балан, Т.А. Компанець, С.Р. Рушковський. – Київ : Генеза, 2018.

<https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-biologija-i-ekologija-ostapchenko-2018.pdf>

- 2) Навчальний матеріал для вивчення вказаних тем Ви знайдете в підручниках або можете скористатися ресурсами:

- Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. Для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / К.М. Задорожний - Харків : Вид-во «Ранок», 2018.

<https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/19-biologiya-i-ekologiya-10-klas/biologiya-i-ekologiya-riven-standartu-pidruchnyk-dlia-10-klasu-zzso-zadorozhnyi-k-m.pdf>

- Андерсон О. А. та ін. Біологія і екологія: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти: рівень стандарту/ О.А. Андерсон, М. А. Вихренко, А. О. Чернінський. – К. : Школяр, 2018.

<https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-biologija-anderson-2018.pdf>

- Біологія і екологія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / В. І. Соболев. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2018.

<https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-biologija-sobol-2018.pdf>

«Всеукраїнська школа онлайн», курс уроків з біології і екології для 10 класу

<https://www.youtube.com/watch?v=6BEyQ3FtmAE&list=PLsWyMT6uUTrcQ-TBOeSe3uK4xKpTFAxLK>

«Інтерактивне навчання»

<http://interactive.ranok.com.ua/course/serednya-ta-starsha-shkola/bologya-ekologya-10-klas>

I семестр

Семестрова контрольна робота №1

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати	Джерела інформації	Інтерактивні завдання для самоперевірки
Вступ				
1	<p>Міждисциплінарні зв'язки біології та екології.</p> <p>Рівні організації біологічних систем та їхній взаємозв'язок.</p> <p>Фундаментальні властивості живого.</p> <p>Стратегія сталого розвитку природи і суспільства.</p>	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами та поняттями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - система, біосистема, екосистема, навколишнє середовище, сталий розвиток природи і суспільства; <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні галузі застосування біологічних досліджень; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біосистем різних рівнів; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - властивості живого: самооновлення, самовідтворення, саморегуляцію. 	<p>«Біологія і екологія 10 ка» (Остапченко):</p> <p>§ 1 – 4</p> <p>біологія_екотолгія</p> <p>рівні_організації</p> <p>властивості_живого</p> <p>стратегія_сталого_розвитку</p>	<p>Самоперевірка:</p> <p>надати усні відповіді на питання, які зазначені в кінці параграфів</p> <p>Онлайн-тестування:</p> <p>Вступ тестування</p> <p>https://naurok.co</p>

		<p>Діяльнісний компонент розрізняє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - біосистеми різних рівнів організації <p>Ціннісний компонент оцінює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - важливість біологічних знань для розвитку людства. 		m.ua/test/vstup-biologiya-ta-ekologiya-10-klas-9134.html
<p>Тема 1. Біорізноманіття</p>				
2	<p>Систематика – наука про різноманітність організмів. Принципи наукової класифікації організмів. Сучасні критерії виду. Віруси, віроїди, пріони. Особливості їхньої організації та функціонування. Гіпотези походження вірусів. Взаємодія вірусів з клітиною-хазяїном та їхній вплив на її функціонування. Роль вірусів в еволюції</p>	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами та поняттями: систематика, номенклатура, класифікація, філогенетична систематика, популяція, віруси, прокаріоти, еукаріоти; називає: - сучасні принципи наукової систематики; - гіпотези походження вірусів; - шляхи проникнення вірусів у клітини; наводить приклади: - вірусів, бактерій, одноклітинних еукаріотів, грибів, рослин, тварин; характеризує: - критерії виду;</p>	<p>«Біологія і екологія 10 ка» (Остапченко): § 5 – 15</p> <p>сучасна систематика сучасні критерії виду пріони біорізноманіття віруси археї</p>	<p>Самоперевірка: надати усні відповіді на питання, які зазначені в кінці параграфів</p> <p>Онлайн-тестування: Тема: Вступ. Біорізноманіття</p>

	<p>організмів. Використання вірусів у біологічних методах боротьби зі шкідливими видами. Прокаріотичні організми: архей та бактерії. Особливості їхньої організації та функціонування. Сучасні погляди на систему еукаріотичних організмів. Біорізноманіття нашої планети як наслідок еволюції.</p>	<p>- віруси, прокаріотичні організми, еукаріотичні організми. Діяльнісний компонент: складає: - характеристику виду за видовими критеріями; - порівняльну характеристику: вірусів, віроїдів, пріонів; архей та бактерій; одноклітинних і багатоклітинних еукаріотичних організмів; класифікує: - певні види грибів, рослин, тварин; - визначає таксономічне положення виду в системі органічного світу. Ціннісний компонент оцінює: - важливість систематики для сучасних біологічних досліджень.</p>		<p>http://interactive.ranok.com.ua/course/serednya-ta-starsha-shkola/bologya-ekologya-10-klas</p>
--	---	---	--	--

Тема 2. Обмін речовин і перетворення енергії

3	<p>Білки, нуклеїнові кислоти, вуглеводи, ліпіди: огляд будови й біологічної ролі. Обмін речовин та енергії – основа функціонування біологічних систем.</p>	<p>Знансвий компонент оперує термінами та поняттями: обмін речовин/метаболізм, фермент, вітамін, дихання, автотрофи, гетеротрофи, хемотрофи, фототрофи, токсичні речовини; називає:</p>	<p>«Біологія і екологія 10 ка» (Остапченко): § 16 – 26 ДНК білки ДНК</p>	<p>Самоперевірка: надати усні відповіді на питання, які зазначені в кінці параграфів</p>
---	--	---	---	---

<p>Особливості обміну речовин в автотрофних та гетеротрофних організмів.</p> <p>Енергетичне забезпечення процесів метаболізму. Способи отримання енергії в різних груп автотрофних та гетеротрофних організмів. Роль процесів дихання в забезпеченні організмів енергією.</p> <p>Структури клітин, які забезпечують процеси метаболізму.</p> <p>Роль ферментів у забезпеченні процесів метаболізму клітини та цілісного організму.</p> <p>Вітаміни, їх роль в обміні речовин.</p> <p>Порушення обміну речовин (метаболізму), пов'язані з нестачею чи надлишком надходження певних хімічних елементів, речовин. Значення</p>	<p>- структури клітин, які забезпечують процеси метаболізму;</p> <p>- критерії якості питної води;</p> <p>наводить приклади:</p> <p>- хвороб, пов'язаних з нестачею чи надлишком надходження певних хімічних елементів, речовин;</p> <p>характеризує:</p> <p>- особливості енергетичного обміну клітин автотрофних та гетеротрофних організмів;</p> <p>- особливості знешкодження токсичних сполук в організмі людини;</p> <p>- нейрогуморальну регуляцію метаболізму в організмі людини;</p> <p>пояснює:</p> <p>- єдність процесів синтезу і розщеплення речовин в організмі;</p> <p>- роль АТФ у забезпеченні процесів метаболізму;</p> <p>- роль ферментів у забезпеченні процесів метаболізму;</p> <p>- роль окремих хімічних елементів, речовин в метаболізмі;</p> <p>- необхідність знешкодження токсичних сполук в організмі людини.</p> <p>Діяльнісний компонент складає схеми:</p>	<p>нуклеїнові кислоти</p> <p>білки жири вуглеводи</p> <p>раціональне харчування</p> <p>метаболізм</p> <p>археї</p> <p>вітаміни</p> <p>ферменти</p> <p>порушення обміну</p> <p>нейрогуморальна-регуляція метаболізм</p> <p>раціональне харчування</p>	<p>Онлайн-тестування: Тема: Обмін речовин і перетворення енергії</p> <p>http://interactive.ranok.com.ua/theme/contentview/seredny-a-ta-starsha-shkola/bologya-ekologya-10-klas/tema-obmn-rechovin-peretvorennya-energ/tema-obmn-rechovin-peretvorennya-energ</p>
---	---	--	--

	<p>якості питної води для збереження здоров'я людини.</p> <p>Раціональне харчування – основа нормального обміну речовин.</p> <p>Негативний вплив на метаболізм токсичних речовин. Знешкодження токсичних сполук в організмі людини.</p> <p>Нейрогуморальна регуляція процесів метаболізму.</p>	<p>- обміну вуглеводів, ліпідів та білків в організмі людини, їхній взаємозв'язок;</p> <p><i>порівнює:</i></p> <p>- енергетичне і пластичне значення різних речовин.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>висловлює судження:</p> <p>- щодо впливу на здоров'я людини різних речовин (корисних та шкідливих);</p> <p>оцінює:</p> <p>- важливість якості питної води та раціонального харчування для збереження здоров'я.</p>		
--	--	--	--	--

II семестр

Семестрова контрольна робота №2

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати	Джерела інформації	Інтерактивні завдання для самоперевірки

Тема 3. Спадковість і мінливість

4	<p>Основні поняття генетики. Закономірності спадковості. Гібридологічний аналіз: основні типи схрещувань та їхні наслідки. Сучасні молекулярно-генетичні методи досліджень спадковості людини. Організація спадкового матеріалу еукаріотичної клітини та його реалізація. Гени структурні та регуляторні. Регуляція активності генів в еукаріотичній клітині. Каріотип людини та його особливості. Хромосомний аналіз як метод виявлення порушень у структурі каріотипу. Сучасний стан досліджень геному людини. Моногенне</p>	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами та поняттями: - ген, гени домінантні та рецесивні, геном, генотип, фен, фенотип, ознаки кількісні та якісні, моно-, ди- та полігібридне схрещування, реплікація, гени структурні та регуляторні, експресія генів, транскрипція, трансляція; гаплоїдний, диплоїдний та поліплоїдний набори хромосом; каріотип, гомо- та гетерогаметна стать; мутагени; мутації (геномні, хромосомні, точкові); генофонд популяцій; називає: - сучасні молекулярно-генетичні методи досліджень спадковості людини (секвенування генів, полімеразна ланцюгова реакція, застосування генетичних маркерів тощо); - типи мутацій; - причини спадкових хвороб і вад людини та хвороб людини зі спадковою схильністю; наводить приклади: - спадкової мінливості (комбінативної, мутаційної) людини; - модифікаційної мінливості людини; характеризує:</p>	<p>«Біологія і екологія 10 ка» (Остапченко): § 27 -41</p> <p>ген історія розвитку генетики завдання медичної генетики закономірності мінливості людей мутації властивості моногенне полігенне успадкування закономірності мінливості людини геном людини генетика людини спадкові захворювання діагностика</p>	<p>Самоперевірка: надати усні відповіді на питання, які зазначені в кінці параграфів</p> <p>Онлайн-тестування: Тема: Спадковість і мінливість http://interactive.ranok.com.ua/theme/contentview/seredny-a-ta-starsha-shkola/bologya-ekologya-10-klas/tema-spadkovst-mnlivst/tema-spadkovst-mnlivst</p>
---	--	---	--	---

<p>та полігенне успадкування ознак у людини. Позахромосомна (цитоплазматична) спадковість у людини. Закономірності мінливості (спадкової, неспадкової) людини. Мутації та їхні властивості. Поняття про спонтанні мутації. Біологічні антимутаційні механізми. Захист геному людини від шкідливих мутагенних впливів. Генетичний моніторинг в людських спільнотах. Особливості генофонду людських спільнот та чинники, які впливають на їх формування. Закономірності розподілу алелів в популяціях. Сучасні завдання медичної генетики.</p>	<p>- типи успадкування ознак у людини (повне та неповне домінування, кодомінування; аутосомно-рецесивне та аутосомно-домінантне, зчеплене, зчеплене зі статтю); - закономірності модифікаційної мінливості людини; - типи мутацій людини; - мутагенні фактори; пояснює: - застосування генетичних маркерів; - явище зчепленого успадкування у людини; - молекулярні механізми мінливості у людини; - біологічні антимутаційні механізми; Діяльнісний компонент порівнює: - моногенне та полігенне успадкування ознак у людини; - спадкову та неспадкову мінливість людини; розв'язує: - типові задачі з генетики (моно- і дигібридне схрещування; повне та неповне домінування, кодомінування; успадкування зчеплене зі статтю); визначає: - можливі генотипи при даному фенотипі (та навпаки); - за результатами схрещування: який ген доміnantний (рецесивний); тип успадкування ознак;</p>		
---	--	--	--

	<p>Спадкові хвороби і вади людини, хвороби людини зі спадковою схильністю, їхні причини. Методи діагностики та профілактики спадкових хвороб людини. Медико-генетичне консультування та його організація.</p>	<p>складає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - схеми родоводів; робить висновки про: - генотип людини як цілісну інтегровану систему. <p>Ціннісний компонент обґрунтовує судження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - щодо шкідливих звичок, як мутагенних чинників; виявляє власне ставлення до: - профілактики та терапії спадкових хвороб людини. 		
--	---	--	--	--

Тема 4. Репродукція та розвиток

5	<p>Репродукція як механізм забезпечення безперервності існування видів. Особливості процесів регенерації організму людини. Трансплантація тканин та органів у людини, її перспективи. Правила біологічної етики. Ріст та розвиток клітин та</p>	<p>Знаннєвий компонент оперує термінами та поняттями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мітоз, мейоз, амітоз, регенерація, трансплантація, гаметогенез, запліднення, онтогенез, ембріональна індукція; <p>називає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гіпотези старіння; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порушень клітинного циклу; <p>пояснює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значення регенерації; 	<p>«Біологія і екологія 10 ка» (Остапченко): § 42 – 52</p> <p>запліднення гаметогенез мітоз_мейоз клітинний_цикл_мітоз мейоз трансплантація</p>	<p>Самоперевірка: надати усні відповіді на питання, які зазначені в кінці параграфів</p>
---	---	--	--	---

<p>фактори, які на нього впливають. Старіння та смерть клітин. Причини порушення клітинного циклу та їхні наслідки. Поняття про онкогенні фактори та онкологічні захворювання. Профілактика онкологічних захворювань. Статеві клітини. Особливості гаметогенезу у людини. Суть та біологічне значення запліднення. Причини порушення процесів запліднення у людини. Особливості репродукції людини у зв'язку з її біосоціальною сутністю. Репродуктивне здоров'я. Сучасні можливості та перспективи репродуктивної медицини. Біологічні і соціальні аспекти регуляції розмноження у людини. Ембріогенез людини. Взаємодія частин зародка, що розвивається</p>	<p>- суть та біологічне значення запліднення. характеризує: - періоди ембріонального та постембріонального розвитку людини; Діяльнісний компонент складає порівняльну характеристику: - статевих клітин людини; - розвитку чоловічих і жіночих статевих клітин; демонструє навички: - роботи з мікроскопом. Ціннісний компонент оцінює: - вплив позитивних і негативних чинників на ріст та розвиток людини; - важливість профілактики онкологічних захворювань; обґрунтовує судження про: - вплив способу життя на формування людського організму та репродуктивне здоров'я; - необхідність відповідального ставлення до планування родини. виявляє власне ставлення щодо: - трансплантації тканин та органів у людини, її перспектив; - правил біологічної етики; - біологічних і соціальних аспектів регуляції розмноження людини.</p>	<p>старіння_смерть_клітин_запліднення репродукція_людини репродуктивна_медицина</p>	<p>Онлайн-тестування: Тема: Репродукція та розвиток</p> <p>http://interactive.ranok.com.ua/theme/contentview/seredny-a-ta-starsha-shkola/bologya-ekologya-10-klas/tema-reprodyktsya-ta-rozvitok/tema-reprodyktsya-ta-rozvitok</p>
---	---	---	---

	<p>(явище ембріональної індукції). Чинники, здатні справляти позитивний і негативний вплив на процеси росту та розвитку людини.</p>			
--	---	--	--	--

РЕКОМЕНДОВАНІ ВИДИ РОБОТИ:

- складання конспекту;
- виконання вправ та завдань з тем.